

Historický časopis

1/2012-13

časopis žiakov o histórii

Archeoskanzen Havránok

Obsah (v prvom čísle nájdete tieto články)

Archeoskanzen Havránok / Maša / Nicholas Winton /
Sedembolestná Panna Mária

ARCHEOSKANZEN HAVRÁNOK

Havránok je kultúrne dedičstvo, kde je zobrazený život a história prastarého keltského národa na území Slovenska. Je jednou z najstarších kultúrnych pamiatok na Liptove. Za kultúrnu pamiatku bol vyhlásený v roku 1967. Je to nálezisko sídliska z mladšej doby kamennej z obdobia 300-100 rokov pred našim letopočtom. Na týchto miestach kedysi žili Kelti.

Boli to prví obyvatelia Liptova. Slovensko obsadili na prelome 3. - 4. tisícročia pred Kristom.

Toto archeologické múzeum nám ukazuje, akým spôsobom tu žili Kelti. S

ich príchodom sa na území Slovenska sa začal používať hrnčiarsky kruh. Hneď po vstupe na Havránok sa môžete oboznámiť s typickými keltskými obydliami, ktoré sú zariadené aj vo vnúti. O kúsok ďalej sa vynárajú ďalšie pamiatky a stavby, ktoré tu boli objavené a v súčasnosti sú postupne rekonštruované.

Centrálne hradiská – oppidá, ktoré stavali Kelti, historici považujú za zárodok neskorších miest. Z obrannej Keltskej veže je pekný výhľad na južnú stranu Liptova. Tajomnú atmosféru je možné si vychutnať pri odkrytých pozostatkoch obetnej šachty s oltárikom, ktorá sa nachádza pri Druidskej svätyni z 1. storočia pred Kristom. Ak navštívite Havránok

v čase keltských dní, dávajte si pozor, aby vás nejaký druid neobetoval. Je totiž ynáme, že okrem obetovaných šperkov a obilia tu boli nájdené pozostatky siedmich ľudí.

Historici predpokladajú, že to boli obeť svojských keltských rituálov. Celé toto prírodné múzeum je situované v príjemnom, prírodou obklopenom prostredí.

Ak teda túžite po poznávaní našej dávnej histórie a chcete ju spojiť s relaxom, Havránok je jednou z možností na realizáciu tohto cieľa.

Žiaci 7. B triedy

Maša

Horný Liptov je odpradávná známa ťažbou rudy. Tie však bolo treba spracovať. Liptákom v tomto pomáhala Liptovská Maša, ktorú môžete nájsť asi 3 km za Liptovským Hrádkom smerom na Kráľovu Lehotu. Už v 18. storočí sa tu ruda začala spracúvať v prvej vysokej peci v povodí Váhu. V 19. storočí zamestnávala množstvo robotníkov. Peci sa síce nezachovala, ale v obci Maša sa zachovala budova vážnice a klopačka, ktoré sú dnes cenné technické pamiatky.

Od polovice 19. storočia pracovala na Maši továreň, v ktorej boli nainštalované štyri stroje, ktoré obsluhovalo okolo 40 robotníkov.

Predákmi boli robotníci pochádzajúci z Nemecka, ktorých doviezla za týmto účelom podnikateľská firma. Pomocné práce vykonávali väčšinou robotníci z Dovalova. Popri spracúvaní kovov a výrobe drevitej vlny, sa začalo aj s výrobou drevených fajok. Tie sa vyhotovovali z koreňov stromov. Fajky boli vyrábané v dobrej kvalite. Vyvážali sa na domáci trh a najmä do Nemecka. Stroje boli väčšinou vyrobené v cudzine a boli poháňané mlynským peltonovým kolesom. Voda pre pohon strojov bola odrazená z Váhu a po 400 metroch sa znova vracala do koryta. Od polovice 40-tych rokov 19. stor. nastal úpadok výroby železa na Maši. Ak sa v roku 1842 vyrobilo v tunajších železiarňach až 1182 ton

surového železa, tak v roku 1845 už len 253 ton a v roku 1846 dokonca len 141 ton surového železa.

Posledným správcom železiarskych podnikov v Maši, spolu s hámrami v Ľubochni, sa od roku 1854 stal arciknieža Albrecht Habsburský (1817-1854). Uvedomoval si dôsledky úverovej krízy tohto obdobia a vedel, že existenciu železiarne môže zachrániť len rekonštrukcia celého zariadenia a zdokonalenie výroby. Preto sa snažil o pozdvihnutie tunajších podnikov. Po roku 1854 bola veľká pec na Maši zrekonštruovaná, pretože tu vyrábané surové železo sa malo vyvážať na spracovanie do Albrechtových železiární v Těšíne a západnej Haliči.

Prestavba vysokej pece v Maši bola dokončená v roku 1856. Pec bola potom schopná vyrábať okolo 1680 ton surového železa ročne. Koncom roku 1858 bola vysoká pec zvýšená na celkových 12,64 metrov a bola opäť zrekonštruovaná. Jej výroba sa takto zvýšila až na 3080 ton surového železa ročne. Odvoz železa z Liptovského Hrádku do Těštína zabezpečovala v 50-tych rokoch firma Dávida Husa z Popradu. Hutnícky podnik v období rozmachu zamestnával v týchto rokoch 207 robotníkov, z toho 137 bolo baníkov pracujúcich v okolitých baniach. Zlepšili sa aj platové podmienky zamestnancov. Ročná mzda baníka v Albrechtových liptovských baniach na železnú rudu sa v roku 1858 pohybovala okolo 105 zlatých a mzda hutníka 176 zlatých. O pracovníkov bolo postarané aj po zdravotnej stránke.

V 60-tych rokoch mala produkcia klesavú tendenciu. V roku 1867 už železiarsky podnik zamestnával len 72 robotníkov a baníkov. Ak v roku 1865 podnik ešte vyprodukoval necelých 3000 ton, tak v roku 1867 už len 2500

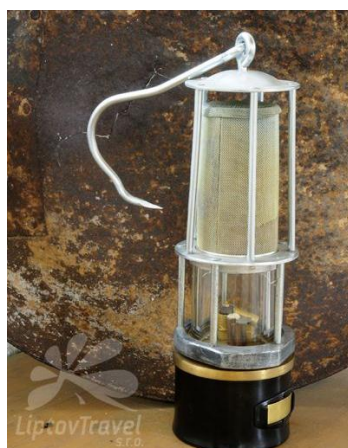
ton surového železa. Vysoká pec na „Maši“ pracovala až do roku 1873 a vyhasla ako jedna z posledných svojho druhu na severovýchodnom Slovensku.

K. Juríková, T. Vanečková 7.B

Expozícia

baníctva a hutníctva

Nicholas Winton

Celým menom Nicholas George Winton. V roku 1939 pred istou smrťou zachránil 669 židovských detí.

Nicholas Winton sa narodil v roku 1909, v hlavnom meste Anglicka, v Londýne. Aj on zo svojou rodinou boli Židia. Jeho matka sa volala Barbora a jeho brat bol Robert. Jeho matka bola prvým dievčaťom v Nemecku, ktoré zložilo maturitu. Neskôr boli Wintonovci vylúčení zo Židovskej komunity. Nicolas Winton chodil do internátnej školy v roku 1923. Po skončení školy sa zaučal vo vojenskej banke. Pracoval v zahraničí, dokonca v Nemecku. A to za čias, kedy sa k moci dostal Adolf Hitler, človek,

ktorý sa začal vyvražďovanie Židov. Neskôr Nicolas Winton odišiel z Berlína do Francúzska, kde pracoval v národnej banke v Paríži. Začal si robiť pilotné kurzy a potom získal kvalifikáciu pilota. Od polovice tridsiatych rokov dvadsiateho storočia k nim do Hampsteadu začali chodiť príbuzní a priatelia, ktorí utekali z Nemecka pred epidémiou zvanou nacizmus. Winton si začal uvedomovať skutočnú situáciu a nebezpečenstvo, ktoré hrozí Židom.

Pomoc potrebovali tisíce detí. Rodičia detí stáli pred kanceláriou a boli ochotní zostať v Československu, ak sa nájde spôsob, ako deti dostať do bezpečia. Ak chcel Winton zachrániť deti, tak musel pre ne hľadať náhradné rodiny. Takto zachránil mnoho detí. Anglická kráľovná mu za jeho zásluhy 11. marca 2003 dala titul člena Najvznešenejšieho radu Britského impéria, a jeho celé meno preto znie: Sir Nicholas George Winton.

19. mája sa Sir Nicholas Winton dožil svojho jubilea sto rokov. Okrem neho sa do riskantnej záchrany Židov počas vojny pustili

mnohí ďalší, napríklad, Oscar Schindler, o ktorom bol natočený aj film, ale aj menej známy evanjelický farár z Liptovského Mikuláša, Rudolf Kuna.

Žiaci 7. B triedy

Sviatok

Sedembolestnej Panny Márie

Sviatok Sedembolestnej Panny Márie si pripomínáme každý rok 15. septembra. Pápež Pavol VI. vyhlásil v roku 1966 Panu Máriu za hlavnú Patrónku Slovenska. Prvá zmienka o sviatku Sedembolestnej Božej Matky pochádza už z roku 1412.

Sedembolestná Panna Mária
Patrónka Slovenska

A prečo sedembolestná?

Najprv sa hovorilo o piatich bolestiach, ako sa uctievalo päť rán Krista Pána. Potom sa začalo uctievať sedem bolestí - sedem v biblickej reči znamená plnosť, dokonalosť.

Prvou je proroctvo Simeona, ktorý jej na 40. deň po narodení Ježiša predpovedal ťažkú budúcnosť Božieho Syna a aj to, že jej vlastnú dušu prenikne meč.

Druhýkrát Mária trpela, keď musela s dieťaťom utekať do Egypta pred Herodesom, ktorý dal v strachu pred novým kráľom vyvraždiť v Betleheme a na okolí všetkých chlapcov mladších ako dvojročných.

Treťou bolesťou bola pre Máriu strata 12-ročného Ježiša v jeruzalemskom chráme počas veľkonočných sviatkov.

Štvrtú a piatu bolesť prežívala matka Božieho Syna pri umučení, keď sa s ním stretla na krížovej ceste a keď stála pod krížom.

Posledné dve bolesti ju zasiahli po Ježišovej smrti, keď držala v náručí jeho mŕtve telo a keď jej ho vzali, aby ho uložili do hrobu.

Veriaci ju uctievať ako matku plnú bolesti.

M. Konečná a N. Martinská 7.B

Kostol Sedembolestnej Panny Márie, Vajnory

(Na Slovensku je ich niekoľko)

Tiráž Historického časopisu

Tematické zameranie: historické udalosti svetového, slovenského a najmä regionálneho významu

Vychádza od roku: 2012

Periodicita: každé 2 mesiace (5 krát ročne)

Jazyk: slovenčina

Formát: e-časopis

Vydavateľ: ZŠ s MŠ Hradná Lipt. Hrádok

Hlavný redaktor a grafická úprava: Mgr. Karol Rác

Výkonná redaktorka: Mgr. Ivana Tabajová

Redaktori: V roku 2012/13 žiaci 7. B triedy

Adresa redakcie: ZŠ s MŠ Hradná 342, 033 01 Lipt. Hrádok

Tel.: +421 44/5222 006

E-mail školy: zshrlh@gmail.com

Web stránky: www.zshradna.sk, www.ucebnadejepisu.webnode.sk